Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація
"Svoboda" 30 Montgomery St
Jersey City, N J 07302
Телефони: (201) 434-0237
(201) 434-0807
з Ню Йорку (212) 227-4125
УНСоюз (201) 451-2200
з Ню Йорку (212) 227-5250

РІК LXXXIX. Ч. 122. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК ЧЕТВЕР, 1-го ЛИПНЯ 1982 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK. THURSDAY, JULY 1, 1982 No. 122. VOL. LXXXIX.

У НЮ ЙОРКУ ВІДБУДЕТЬСЯ ПОЛЬСЬКО—УКРАЇНСЬКА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ

Ню Йорк, Н.Й. — У Науковому Товаристві ім. Шевченка в Америці існує поміж різними Комісіями — (незалежно від Секцій за принципом наукової спеціялізації) також Комісія для зв'язків з польським науковим світом. Давніці спроби улагоджувати спільні наукові конференції не мали великого успіху. Тепер ця ідея прийняла реальні форми. В минулу п'ятницю, 25-го червня 1982 року, в будинку Централі УНСоюзу в Джерзі Сиҭі відбулась чергова нарада, на якій устійнено найважливіші подробиці. Приявними були д-р Ярослав Падох, голова НТША, проф. Тарас Гунчак, представник УВАН, і ред. Іван Кедрин, голова згаданої вище Комісії.

Польську сторону репрезентував проф.Тадеуш Громада, голова і секретар Польського Наукового Інституту у Ню Йорку, професор Стейтового коледжу в Джерзі Сиҭі.

На цій нараді устійнено найважливіші подробиці заплянованої на 2-го жовтня цього року спільної наукової конференції. Доповідачами з українського боку будуть Тарас Гунчак (Ратгерс університет) — „Українсько-польські взаємини у Другій світовій війні", проф. Франк Сисин (Гарвард) — „Адам Кисіль і його доба", проф Богдан Цюцюра, (Університет в Галіфаксі, Канада), — „Українсько-польські конфлікти і співпраця в роках 1861-1918 на терені віденського парляменту і Галицького сойму". З польської сторони доповідатимуть: проф. Андржей Камінскі, (Джорджтавнський університет у Вашінгтоні)—„Історична традиція польсько-українського федералізму, міт і дійсність",проф. Каміль Дзєвановскі, (Стейтовий університет Висканзин, Милвокі) „Юзеф Пілсудскі в роках 1920-21", — проф. Станіслав Скшипек, (Асоціяція для американсько-міжнародних взаємин) — „Польське становище до українських аспірацій на державну самостійність".

Конференція буде тримовна і від доповідачів залежитиме, чи хтось із них промовлятиме по-українськи, по-польськи, чи поанглійськи. Але відкриття відбуватиметься українською мовою, закриття - польською. Прізвища двох модераторів будуть проголошені згодом, після отримання згоди від намічених кандидатів.

Конференція відбудеться в Українському Інституті Америки. Вона буде переведена в одному дні, щоб позамісцевим доповідачам і гостям уможливити в тому самому дні поворот до місця замешкання. Тому початок назначено на год. 10 ранку і закінчення, після короткої обідньої перерви, на 6 год. по полудні. На нараді минулої п'ятниці висловлено бажання, щоб приявні на конференції отримали короткий зміст кожної доповіді. Повний текст може появитися окремою книгою у серії „Записки Наукового Товариства ім. Шевченка".

Ідея спільних наукових конференцій українських і польських учених, зацікавлених цією проблематикою, знайшла дуже прихильний відгук в усіх існуючих українських наукових установах і також у зорганізованому польському науковому світі. Це запевняє успіх задуманій конференції у жовтні ц.р., після якої в розмірно недовгому часі має відбутися наступна така конференція у власному будинку Польського Наукового Товариства у Ню Йорку, що його президентом є тепер проф. Фелікс Ґрос. Організатори просять усі українські установи й організації не влаштовувати власних імпрез 2-го жовтня ц.р., щоб уможливити ширшій громаді взяти участь у тій цікавій і важливій конференції.

Інформують про релігійне відродження католиків в Україні

Цюріх, Швайцарія. — У церковних колах широко обговорюється новий документ з України, в якому з'ясовано важке положення Української Католицької Церкви, як теж вказано на помітне відродження тайної Української Католицької Церкви.

Згідно з цим документом, переслідування урядом триває „безперервно", одначе в духовій настанові вірних не видно зневіри,а навпаки живучість і підйом. Не зважаючи на це, що всі українські католицькі церкви позамикано, католики збираються на Богослуження у неділі та більші свята, як наприклад на Різдво і Великдень. З документів видно, що навіть під час великих свят українські вірні не мають спокою, бо під час Богосужень КГБ і міліція часток під різними претекстами влаштовують на вірних нагінки і їх розганяє або арештує.

Українські католицькі вірні мають надію, що раніше чи пізніше совєтський уряд, хоч під важкими умовами мусить визнати Українську Католицьку Церкву. Совєтські власті заявляють, що вони визнають Українську Церкву тільки тоді, якщо українські вірні перестануть бути льояльними Патріярхові-Кардиналові Йосипові Сліпому, чого вони однак не хочуть зробити.

П'ять присяжних бажають зміни

Вашінґтон. — Звільнення Джана Гінклі, молодшого, нещодавно від вини за замах на життя Президента одноголосно 12-ма присяжними загострило інтерес до питання, чим керувалися ці присяжні, чи не було на них тиску з будь-якого боку, або чи розуміли вони вирок і подібне. І ось сталася безпрецедентна в історії американського Конґресу подія: п'ять з 12-ти присяжних зізнавали добровільно тут про свій досвід, у четвер, 24-го червня, перед Сенатською підкомісією. Три з них сказали, що вони уважали замаховця винуватим, але засудити його було їм тяжко ще й тому, бо він теж був „не зовсім нормальний". Але, якщо б у них був вибір винести вирок — „винний, але божевільний", вони це радше б зробили. П'ять присяжних, всі чорні, відповідали далі на питання сенаторів, з чого стало видно, що ці люди не зовсім розуміли, про що йшла мова на суді, де вживається специфічного професійного „жарґону" і де треба бути „добре в тім'я битим", щоб зрозуміти всі хитро-мудрі словесні тиради юристів, чи психіятрів.

Переслухання в Сенаті йтиме і далі в справі звільнень злочинців від кари на підставі „божевілля", що Конґрес має намір тепер змінити, щоб злочинців можна було лікувати, якщо вони хворі, але також карати, за поповнений злочин. Скептики, проте, уважають, що теперішній напрям у судівництві — „невинний, бо божевільний", є добрим матеріяльним забезпеченням двох професій — адвокатської і психіятричної, і тому ці дві групи боротимуться проти модифікації судівництва.

БОГОСЛУЖБА НА СОЮЗІВЦІ

Савт Бавнд Брук, Н.Дж. — З Консисторії Української Православної Церкви інформують, що цієї неділі, 4-го липня ц.р., (День Американської Незалежности) Блаженніший Митрополит Мстислав служитиме Святу Літургію на Союзівці в каплиці о годині 10-ій рано.

ІЗРАЇЛЬ ПОГОДЖУЄТЬСЯ НА ОПУЩЕННЯ БЕЙРУТУ ПВО ЗІ ЗБРОЄЮ

Єрусалим, Ізраїль. — Прем'єр Ізраїля Менахем Беґін у своїй промові в парляменті запропонував палестинським повстанцям і усім іншим відділам ПВО, що вони можуть вийти з оточеного Бейруту зі своєю особистою зброєю. Беґін підкреслив, що ізраїльський уряд ніяк не хоче понизити борців із ПВО, а лише бажає, щоби вони опустили місто.

Ця заява Беґіна змінила становище ізраїльського уряду з перед кількох днів, у якій він вимагав, щоб усі терористичні групи, на чолі із ПВО, зложили свою зброю на руки ливанської армії. Зміна вказує на те, що Ізраїль радше бажає закінчити збройний конфлікт у Ливані мирно, не вживаючи ізраїльської армії. В тій цілі прем'єр Беґін закликав у своїй промові до терпеливости і спокою.

Промова Беґіна є здається реакцією на те, що в Ізраїлі відчувається щораз сильніше противоєнні настрої серед населення. Відбуваються демонстрації, які закликають до негайного виведення ізраїльських військ з Ливану, а вояки, що повертаються домів у розмові з кореспондентами також висказуються проти збройної окупації. У висліді того речник опозиційної робітничої партії, Шимон Перез поставив у парляменті Ізраїлю внесок, у якому остерігає проти мілітарних санкцій та закликає до усунення ПВО з Бейруту лише політичними заходами.

„Возз'єднання" України з Росією були головними мотивами святкувань 1500-ліття Києва

Київ, УССР. — У місяці травні ц.р. відбулися тут великі святкування з приводу 1500-ліття, про які широко повідомляла совєтська преса. Розуміється, підкреслювано важливу ролю, яку відігравав Київ в історії „братніх: російського, українського і білоруського народів" та у „зміцненні політичних, економічних і культурних зв'язків України з Росією" і у здійсненні одвічних сподівань возз'єднання українців з великим російським народом".

У перебігу відзначувань 1500-ліття Києва Брежнєв надав йому орден дружби народів і з того приводу відбулася окрема церемонія в Палаці Культури „Україна" у присутності всіх вищих чиновників комуністичної партії під проводом члена Політбюро ЦК КПСС В. Гришина і першого секретаря ЦК Компартії України В.В.Щербицького. Присутніми були також космонавти П.Р.Попович і Г.С.Титов, а із чужинецьких гостей — генеральний директор ЮНЕСКО Амаду М. Боу. Головну промову на тій урочистості мав В.В.Щербицький.

В дні 29-го травня на стотисячному стадіоні Києва відбулося, знову в присутності усіх „достойників" комуністичної партії України, святкування для населення у типовий в Совєтському Союзі спосіб з вільноручними вправами молоді і живими образами, з яких глядачі найбільше оплескували живий образ, що представляв човен із засновниками міста — Києм, Щеком, Хоривом та їхньою сестрою Либіддю. Були також зображення Ярослава Мудрого і Богдана Хмельницького, але ближчих деталів не подають. У дефіляді взяли участь представники усіх двадцяти районів Києва, а спільний танок вивели танцювальні групи з усіх п'ят-

(Продовження на стор. 3)

ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ЧЛЕНІВ УКРАЇНСЬКОЇ ГЕЛЬСІНКСЬКОЇ ГРУПИ ПРОДОВЖУЄТЬСЯ

Ню Йорк, Н. Й. (ЗП УГГ) — Центральна совєтська газета „Труд" у числі з 30-го травня 1982 року подала, що, мовляв, чутки „про діяльність і переслідування в СССР якоїсь ніколи не існуючої групи додержання гельсінкських домовленостей — це сфабрикована у західніх пропаґандистських службах і розвідувальних організаціях дезінформація".

У той самий час у найбільшій ляборатоpії каральних методів КҐБ в Україні саме членам громадської групи „Гельсінкі" в останньому часі поновлюють ув'язнення, не випускаючи їх із концентраційних таборів.

З України щойно наспіло повідомлення про ще дві жертви каґебівських експериментів — у квітні ц.р. засудили Юрія Литвина за ст. 62 Карного кодексу УССР, що передбачає до 10-ти років ув'язнення і 5-ти років заслання. Це вже п'ятий засуд цього тяжкохворого правозахисника.

До трагічної ситуації родини Січків, з якої всіх чоловіків — батька й двох синів — забрали до концентраційних таборів, Петра Січка, батька родини, щойно засудили у таборі, перед закінченням попереднього терміну, знову ж за ст. 187 КК УССР. Така доля спіткала у січні цього року і його старшого сина Василя, також члена Української Гельсінкської Групи. За останній рік відбулося вже сім подібно зфабрикованих розправ над українськими правозахисниками.

Члени Закордонного Преставництва УГГ — Петтро Григоренко, Володимир Малинкович і Надія Світлична, закликають усіх кому дорогі поняття справедливости, стати на захист приречених до знищення членів Української Гельсінкської Групи.

В. Половчак бажає залишитись в ЗСА

Чикаго, Ілл. (ЮПІ). — Д-р Олександер Тьомкін, совєтський науковець,у листі до „Чикаго Сан-Таймс" заявив, що Володимирові Половчакові грозить заслання до концентраційного табору, якщо американські власті примусять його повернутися в Україну.

Д-р О. Тьомкін, фізик, який завдяки президентові Ніксонові, тому десять років виїхав із СССР, сказав, що його дочці Марині не тільки заборонено разом з ним виїхати, але по його виїзді її заслано до „перевиховуючого табору" для молоді на Північному Кавказі.

„Ви не можете дозволити, щоб це сталося з Володимиром Половчаком. Його не повернуть батькам, а совєтський уряд вишле його до 'перевиховуючого табору', бо дітей, які виявляють 'непокірність' забирає держава на перевиховання, згідно зі совєтським законодавством", — писав Тьомкін. Протягом останніх дев'яти років він з допомогою сенатора Ч. Персі, старається видістати свою дочку з СССР, але покищо — безуспішно.

В іншій інформації говориться, що В.Половчак написав листа до колюмніста Роджера Саймона („Чикаго Сан Таймс"), в якому сказав, що він живе в „страху" перед можливим схопленням Американською унією громадських свобід, яка намагається його вислати до Совєтського Союзу.

„Ви можете собі уявити як я себе почуваю, коли ця Унія намагається вислати мене назад до Совєтського Союзу, де не існують громадянські права... Можливо Унія повинна перенестися у совєтську Україну і боротися за громадянські права в Україні. Це дуже сумно, що це так багато американців, так мало знає про життя у СССР", — писав В. Половчак.

Він теж написав, що його батько Михайло Полочак, який прибув з України допомагати згаданій Унії забрати його в Україну, не відвідав ані його, ані сестри Наталки, яка вже є в леґальному, тобто дозрілому віці.

„Вони примусили мого батька сказати, що він любить мене", — писав Володя. „Прошу скажіть їм, що мій батько досі ще ніколи не сказав, що він мене любить, аж тепер...Коли він прибув сюди в квітні, він навіть не зайшов до мене, щоб дізнатися, де і як я живу. Багато разів я просив його відвідати мене і Наталку, але він цього не зробив".

На закінчення, Володя Половчак написав:

„Я дуже щасливий, що знаходжуся тут і надіюся стати американцем. І хочу, сказати всім, що, на мою думку, немає кращого місця на землі, як Америка."

РОЗПОЧИНАЄТЬСЯ ЛІТНІЙ СЕЗОН НА СОЮЗІВЦІ

Управитель Союзівки Юрій Прокопець

Оркестра і конферансьє Союзівки. Зліва: Теодор Сенчишин, Алік Худолій, Аня Дидик.

Кергонксон, Союзівка. (В.Л-ць). — Під час цього довгого кінця тижня, тобто, 2-го, 3-го і 4-го липня, у якому припадає велике свято День Американської Незалежности, Союзівка, культурно-відпочинкова Оселя Українського Народного Союзу у Кетскильських горах біля містечка Кергонксону, відкриє свої гостинні брами на літній сезон, який звичайно триває два місяці — липень і серпень — і закінчується численними імпрезами у перших днях вересня під час другого, мабуть, найдовшого кінця вікенду — Дня Праці.

Правда, Союзівка відкрита, як то кажуть, круглий рік і там поза літніми місяцями відбуваються різні з'їзди, конференції, наради тощо. Однак у літніх місяцях тисячі українських вакаційників покидають розпалені сонцем міста і мандрують в гори і на береги моря, щоб відбути свої вакації та відпочити після довгої дуже часто тяжкої праці.

Союзівка все була атракційним місцем для відпочинковців не тільки через її мальовниче положення, але також численні інші активності, розпочинаючи від спорту і кінчиючи на курсах українознавства, танців і мистецько-музичних програм.

У кінці цього тижня програма на Союзівці розпічнеться вже у п'ятницю, 2-го липня, великою танцювальною забавою при звуках оркестри Аліка Худолія і Дорка Сенчишина. В суботу, 3-го липня, о год. 8:30 вечора у мистецькій програмі Союзівки виступлять мистці з України — соліст басбаритон Микола Фабрика при акомпаньяменті Ірини Фабрики; конферансьє — Аня Дидик. О год. 10-ій вечора — танцювальна забава при звуках оркестри „Темпо". В неділю, 4-го липня, знову ж таки о год. 8:30 вечора буде танцювальна програма з нагоди Дня Американської Незалежности у виконанні: Нусі Мартинюк, Картера МекАдамса і Сяні Тромси; конферансьє — Аня Дидик. Постійні і кінцевотижневі гості матимуть нагоду і цього дня забавитись при звуках оркестри Союзівки.

Найбільш активною людиною на Союзівці все ще є колишній управитель, а тепер господар цієї Оселі головний радний Володимир Квас. Союзівка, як відомо, має вже нову людину на становищі управителя, а ним є Юрій Прокопець, який прибув на цей „кусок України" з Канади і поселився там ще в квітні ц.р. Він покищо працює під наглядом В. Кваса і з допомогою заступниці управителя панни Марійки Ганкевич, яка, як впевняють постійні відвідувачі Союзівки, знає цю Оселю, „як свою кишеню". Та це й не дивно, бо вона провела на цьому клаптику української землі 13 років свого життя і прибула сюди ще майже „дитиною".

Новий управитель — кваліфікована сила. Раніше він керував 122-кімнатним мотелем і він із задоволенням очікує зустрічі з більшою українською громадою цього літа.

„Старий" управитель В. Квас все ще дуже активний на Союзівці, не зважаючи на його глибшу заанґажованість у політиці і союзовому житті. Зрештою, Союзівка все була його першою справою і завдяки цій „першості" Союзівка залишила й досі за собою український характер і такою, на його думку, вона повинна залишитися назавжди.

Тому не припадково керівництво цією Оселею обрало гасло — „Нема то як на Союзвіці!"

Інж. Р. Циган — голова Відділу ТУІА

Філядельфія, Па. (Л.Я.). — В неділю, 6-го червня 1982 року, відбулися у Філядельфії Загальні збори місцевого Відділу Т-ва Українських Інженерів Америки. Відходячій управі збори признали абсолюторію. Нову управу обрано в такому складі:

Роман Циган — голова, Евген Зиблікевич — заступник голови та голова номінат, Лев Кушнір — секретар, Роман Левицький — фінансовий референт, Роман Білас — орг. референт, Борис Захарчук — імпрезовий референт та референт прогульковий, Лев Яцкевич — референт імпрезовий, Ярослав Цюк — господарчий референт та архівар, Евстахій Филипович — вільний член, Контрольна комісія: Ляриса Заїка — голова, Марта Шиприкевич, Юрій Рибак, Степан Чорпіта — члени. Стипендійна комісія: Юліян Головчак, Василь Кострубяк, Орест Мартинович. Товариський суд: Володимир Шиприкевич, Методій Борецький, Іван Даниленко. Номінацій на комісія: Володимир Винницький, Евстахій Филипович, Роман Андрейчик, Лідія Дяченко, Богдан Філінський, Михайло Комоновський.

На Зборах передискутовано цілу низку проблем для пожвавлення товариського життя Товариства та приєднання нових членів. Новообраний голова подякував Зборам за вибір та обіцяв доложити всіх старань для здержання нашого Товариства як передової організації Філядельфії.

Товариство Інженерів законтрактувало нову домівку в Українськім Освітньо-Культурнім Центрі при вул. 700 Седар ровд в Арлінґтоні.

По Загальних зборах відбулася зустріч членів при чаю і солодкім.

У світі

ПАПА ІВАН ПАВЛО II, ПРОМОВЛЯЮЧИ ДО 35,000 паломників на площі св. Петра у Римі, закликав до молитов за населення Палестини і за рятунок для Ливану. Він підкреслив, що останні вістки та знімки із Левану, які вказують на терпіння і знищення Бейруту, є жахливі. Він повідомив паломників, що відправить у базиліці св. Петра Службу Божу за мир і закінчення конфлікту у Ливані.

„ПРАВДА" У СВОЄМУ ПЕРШОМУ КОМЕНТАРІ про відхід із посту державного секретаря А.Гейга, уважає його жертвою нерівної політики ЗСА, але не дуже плаче за Гейґом. Розумється совєтські коментатори передбачують дальші кризи у міжнародній політиці Уряду президента Р. Реґена,але не висловлюються відносно нового державного секретаря Дж. Шулца.

ЕВРОПЕЙСЬКІ ДЕРЖАВИ, А ЗОКРЕМА ЗАХІДНЯ Німеччина, є дуже критичні відносно становища Америки до справи проводу природного газу із Совєтського Союзу. Та справа, що була одною із причин резиґнації А. Гейга, є для европейських держав кісткою незгоди у стосунках із ЗСА. Як відомо, ЗСА останньо поширили свою заборону продавати технічні споруди потрібні для того проводу.

УЧАСТЬ ТРЬОХ АМЕРИКАНСЬКИХ ЛІКАРІВ у панелі на тему нуклеарної війни в совєтській телевізійній програмі була великою несподіванкою. Назагал телевізійні програми в СССР ніколи не допускають до безпосередньої участи представників західнього світу, і тому цей виступ та дозвіл на нього совєтської влади так усіх заскочив. В панелі брали участь, побіч американців, лікарі із СССР. Усі вони мусіли пообіцяти не порушувати політичних тем. В загальному американці ствердили, що їхні виступи не були цензуровані.

В ГРЕЦІЇ ДІЙШЛО ДО НЕПОРОЗУМІНЬ ПОМІЖ соціялістичною партією, яка тепер має владу держави у своїх руках і грецькою комуністичною партією, яка орієнтується на Москву. Непорозуміння прийшли наслідком того, що соціялістична партія бажає повести більше прихильну для ЗСА і інших західніх держав політику. Конфлікт поміж двома партіями наступив після піврічного перемир'я у взаємовідносинах. Соціялістична партія під проводом прем'єра Андреаса Папандреу не мусить боятися того найновішого конфлікту, тому що вона в останніх виборах здобула на всіх 300 у парляменті 173 місця. Консервативна опозиція має 115 місць, а комуністи лише 12.

У ПІВДЕННІЙ АФРИЦІ НЕ ДОЗВОЛЕНО ПОДАВАТИ до публічного відома імен заарештованих там чорних журналістів. Це вперше використано закон, який дозволяє поліції під претекстом поборювання терористів, не подавати їхніх імен. Нове поширення цього закону дає право поліції заборонити пресі подавати про такі арешти. Товариство журналістів Південної Африки вважає, що в такий спосіб можуть зникати люди й про це ніхто ніколи не довідається. Після двох днів тепер, однак, подали імена заарештованих.

В Америці

ФІЛЬ ДОНАГЮ, ШИРОКО ВІДОМИЙ телевізійний провідник ранніх програм, приготовив цього літа, як в минулих, поїздку із доповідями по різних містах Америки. Зацікавлення публіки, особливо у великих містах, було таке мале, що Донагю мусів свою поїздку відкликати. Ось, наприклад, у Ню Йорку, продано лише 250 квитків у залі, що має вмістимість 2700 місць.

ДОСЛІДУВАЧІ АЛЬКОГОЛІЗМУ СТВЕРДЖУЮТЬ, що лікувальна програма, згідно з якою дозволяли алькоголікам помірковано пити алькоголічні напитки, виявилася нереальною, а ті, що її впровадили — Марк і Лінда Собелі — не подали у своїх працях правдиві докази її успішности, як виявили досліди, що їх перевела і опублікувала в журналі „Наука" д-р Мері Пендері, психолог медичного центру в Сан Дієґо. Вона та група науковців під її проводом доказують, що двадцять осіб із пацієнтів, на яких випробовано програму Собелів, повернулося до алькоголізму, а чотири із них померло від алькоголізму.

У ВАШІНҐТОНІ ОПУБЛІКОВАНО двохсторінкову працю, в якій стверджують, що теперішня армія, що складається із добровільців не є добре збалансована расово. Звіт цей доказує, що тепер в американській армії аж 33 відсотки чорних, в порівнянні із 12-ма відсотками чорних в загальному населенні Америки. Автори вказують також на те, що чотири із десяти чорних добровільців в армії стоять на найнижчому ступені інтеліґенції, тому їх важко навчати в технічній ділянці. Велика кількість чорних вояків ускладнює також справу їхньої льояльности у можливих збройних конфліктах. Тому автори цієї праці доказують, що потрібно краще расове збалансовання військових сил.

ЧОРНІ МЕШКАНЦІ НЮ ЙОРКУ, ПЕРЕВЕЛИ В неділю, 27-го черня ц.р., демонстрації у зв'язку з вбивстом чорного урядовця підземки в Брукліні минулого тижня. Демонстрацію, в якій взяло участь біля 200 осіб, провадив Рой Інніс, голова Конґресу національної рівности. Хоча вбивників, молодших білих хлопців, заарештовано, напруження поміж чорними і білими мешканцями зростає.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members 65¢ a month. Change of address — $1.00. Make chek or money orders payable to "Svoboda".
Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda", P.O. Box 346, Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J

Статті й дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00. Для членів УНСоюзу 65¢ місячно. За кожну зміну адреси — $1.00. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City N J 07303

Новий етап в історії Союзів

Давня ідея злуки двох найбільших за числом свого членства братських Союзів прийняла вже цілком конкретні форми, коли однаково травнева 30-та Конвенція Українського Народного Союзу, як червнева 20-та Конвенція Українського Братського (колись Робітничого) Союзу схвалили позитивне рішення своїх організаційних верхівок. Члени обох тих Конвенцій, приймаючи рішення про злуку, виявили справжню громадську зрілість і зрозуміння, що зміна часу і відносин вимагає також зміни методики праці, — вимагає з'єднування апарату і ресурсів для кращої ґарантії, що засаднично тотожні цілі обох установ будуть осягнені — легше, швидше і краще.

Очевидно, фактична злука не прийде через ніч. Ще треба виготовити новий статут для нової установи, що буде називатися Український Братський Народний Союз, треба зачартерувати нову установу у дотичних стейтових властей, треба узгіднити багато різних технічних і сутніх подробиць і завершити діло скликанням та відповідними постановами конституюючої конвенції обох Союзів. Однак надзвичайно згідливий і діловий підхід обох Союзових верхівок у переговорах про ці справи, їхня засаднича однозгідність щодо самого принципу злуки, врешті схвалення їхнього становища обома конвенціями — це ґарантія, що й усі ці необхідні, але по суті вже другорядні подробиці будуть так само узгіднені гладко, примирливо і конструктивно. Проблеми існують на те, щоб їх розв'язувати. Є дві необхідні передумови позитивної розв'язки будь-якої проблеми: добра воля і атмосфера. У даному випадку по стороні обох названих Союзів існує якнайкраща воля і в українській громаді в Америці та у членстві обох Союзів настала якнайбільш пригожа атмосфера, щоби перевести таке велике діло. Український Робітничий Союз постав з кризи, на яку склалися відносини в першій декаді цього сторіччя. Отож, Український Робітничий Союз постав насправді з розколу в Українському Народному Союзі у 1910 році. Відносини між обома тими Союзами переходили різні стадії. Та вони належать до минулого. Те, що було тому 70 чи 50 років, не може мати значення у роках 1980. І тому організаційні верхівки братських Союзів вже від років призадумувалися над можливостями злуки. Очевидно, злука обох Союзів, про які тут мова, не буде, бо не може бути, поворотом до стану з-перед 70-ти років. Але факт колишнього спільного членства може стати допоміжним психологічним чинником для створення гарної дружньої атмосфери в новому об'єднаному Союзі.

Факт злуки двох Союзів своїм значенням переступає межі тільки братської організаційної проблеми. Ця історична подія, яка сиґналізує зворот в цілій структурі українського вільного суспільства в діяспорі: це відворот від процесу парцеляції і зворот до процесу комасації. До єднання людських сил, до єднання ресурсів, до спільного плянування і спільної, а не окремішньої дії примушує час, примушують обставини, примушує з одного боку трагічна ситуація в Україні, з тамошнім безжалісним русифікаторським режимом, з другого боку поступ природної асиміляції кожної національної групи в ЗСА і діяспорі до чужомовного оточення. Ці реальні і сумні відносини кажуть забути, що на першому місці стоїть амбіція мати „свою" організацію, — треба вирektися цього партикуляризму в ім'я вищих цілей, що їх диктує конечність зосередження допомоги Україні, зосередження заходів для поглиблювання української культури, потреба кращої і доцільнішої допомоги свому членству, потреба кращої і більш успішної боротьби за збереження своєї української особовости. І тому факт злуки двох Союзів це „мементо" для різних наших установ і організацій, для яких злука з подібними установами із тотожніми цілями тепер ще неактуальна, непопулярна. Але це тільки на нинішній день. Не треба дару ворожбитів, щоб передбачити, що настане час, коли й інші наші установи й організації — наукові, молодечі, виховно-шкільні — будуть змушені призадуматися над можливостями злуки. Покищо-це ще музика майбутнього, але теперішня злука двох Союзів доказує, що наша українська громада в Америці й Канаді зріла і здатна розуміти зміни, які диктують імператив — єднатися, а не розділюватися.

ГЛЯДАЧІ В АМЕРИЦІ, ЗАМІСТЬ БАЧИТИ програми, які надають великі телевізійні мережі, зможуть незабаром діставати передачі впрост з комунікаційно-інформаційних сателітів, коли встановлять у себе на даху будинку диск-антену, у діяметрі дві і півстопи. Тоді телевізійні апарати з цим диском сполучені зможуть діставати приблизно 30 каналів телебачення більше. Остаточні реґуляції про дозвіл окремим домам і квартирам на такі антени видала Федеральна Комісія Комунікації (FCC) у середу, 23-го червня, в той спосіб розширюючи і відкриваючи нові шляхи для глядачів телебачення.

ІРА ТА ЖІНОЧИЙ РУХ В АМЕРИЦІ, ВСУПЕРЕЧ своїй поразці у боротьбі за визнання рівних прав, має великий вплив на політичну орієнтацію жінок на терені ЗСА. Активні у жіночому русі жінки уважають, що тепер прийшов найвищий час, щоб жінки зайняли більш ключеві позиції у політичному житті і саме на таких позиціях переводили свої домагання щодо рівних прав.

Володимир Душник

АМЕРИКА — ПОЛЕ ДО ПОПИСУ ДЛЯ СОВЄТСЬКИХ ШПИГУНІВ

Недавно генеральний прокуратор Вілліям Френч Смит публічно заявив, що Москва висилає сотки вишколених шпигунів до Америки, які володіють майже необмеженими можливостями для своїх шпигунських цілей. Вони прибувають до Америки під різного роду покришками: як дипломати, представники торговельних фірм, студенти, науковці, репортери, еміґранти та втікачі.

Додаючи до того ще й велике число різних „дипломатів" із сателітних країн, генеральний прокуратор каже, що в останніх десяти роках шпигунський персонал в Америці збільшився на 400 відсотків!

Проаналізувавши глибше це збільшення ворожих шпигунів, Смит подав:

* Майже одна-третя усіх сателітних амбасад, консулятів, місій до ОН і інших міжнародних організацій в ЗСА — це „вишколені професійні аґенти" своїх урядів;
* Совєтські шпигуни маскуються як „представники" різних корпорацій, головно сателітного походження, які оперують в Америці;
* Ряди студентів, науковців, артистів і кореспондентів, які прибувають в Америку на основі американсько-совєтського договору про „наукові виміни", є переладовані професійними розвідчиками, які працюють на полі розвідки на цілоденній чи частинній базі;
* Совєтська еміґрація, яка до 1973 року була майже „неіснуюча", сьогодні нараховує 150,000 осіб, серед яких, згідно з урядовими заявами, є „чимале число вишколених аґентів". Серед 100,000 нових кубинських еміґрантів з Куби є також поважне число вишколених шпигунів.

Директор ФБІ Вілліям Вебстер твердить, що понад 35 відсотків усіх сателітних дипломатів в Америці — це вишколені шпигуни.

За чим шукають совєтські і сателітні розвідчики?

У першу черґу вони шукають за мілітарними, дипломатичними і науковими інформаціями. Але на думку директора ФБІ Вебстера, найважливіші інформації, за якими розбиваються ворожі шпигуни, це американська технологія.

Успіхи протидії залежать від цього, чи американські чинники безпеки є успішні в приловлюванні ворожих шпигунів. У грудні 1981 року польського громадянина Маріяна В. Захарського засуджено на досмертну тюрму в Лос Анджелесі, Каліф., за купно тайних документів, що відносяться до справ оборони Америки. Ці матеріяли він купив за 95,000 долярів від американця — Вілліяма Голдена Белла, що його засудили на вісім літ тюрми. Ще інший американець, Джозеф Дж. Гелміч, також признався до вини, продавши військові таємниці совєтським аґентам.

Спеціяльним прицілом совєтських шпигунів є Американський Конґрес, як це недавно виявили переслухання за закритими дверима. Кубинський втікач Джерардо Пераза, у березні ц. р., зізнав, що в нього є безсумнівні відомості, що совєтські шпигуни зуміли проникнути в Американський Конґрес. Місяць пізніше, працівника канцелярії республіканського сенатора з Коннектикату Ловела Вайкера викрито як того, що відбув численні зустрічі зі совєтськими аґентами, яким передавав т. зв. клясифіковані матеріяли, що відносяться до справ оборони Америки.

Республіканський конґресмен з Пенсильванії Дан Ріттер зізнав, що совєтські аґенти безуспішно старалися встановити з ним зв'язок, очевидно, з метою, щоб отримати за відповідну заплату тайні інформації. Отже, всі ці відомості про активність совєтських сателітних шпигунів в Америці — зовсім не є фантастичними вигадками.

В обличчі наступу на Америку чужими шпигунськими аґентурами, стає дивно, що після злощасного Вотерґейту ФБІ не може проводити своїх інвестиґацій в Конґресі.

Щобільше, американські ліберальні організації та преса є на ворожій стопі з Сі-Ай-Ей та ФБІ, яких вони називають „Ґестапом", і т. п. Інша річ, що ці організації не повинні переступати законних меж своїх юрисдикцій. Але Америка є під обстрілом ворожих розвідок, проти яких можуть боротися тільки професійно вишколені розвідчики й їхні леґальні центри.

Святослав Караванський

Дружня бесіда

ПИТАННЯ: Деякі органи західньої преси публікують прогнози про можливість краху комуністичної імперії Кремлю. При цьому наводять, як приклад, несподіваність революційних подій у Ірані, перехід до демократичних форм правління в Еспанії, події уПольщі та деякі інші факти. Як ви ставитеся до такого роду прогноз?

ВІДПОВІДЬ: Навіть при стовідсотковій упевнености в можливості якогось факту не можна виключити 1 відсотка, що цей факт не станеться. Тому я також не виключаю можливости краху кремлівської імперії ізсередини. Тільки я кладу на таку можливість п'ять шансів із сотні або 5 відсотків.

Той, хто вдається до аналогій мусить вперед добре проаналізувати ситуацію в країнах, які служать прикладом для аналогії. Візьмімо Іран. Хай який був нібито тоталітарний режим шаха в Ірані, але там не зліквідовано приватної власности, яка у тоталітарно-режимних країнах сприяє опозиційній діяльности. Існування приватної власности дозволяє скупчувати великі грошові суми, маєтки та засоби виробництва в руках противників режиму, і отже, творити матеріяльну базу для опозиціонерів. Це поперше. А подруге, в Ірані вільно існувала релігія, і релігійна еліта, бувши цілком незалежною від держави, могла стати джерелом кадрів для опозиційної діяльности. Так воно в Ірані і сталося. Мусулманське духівництво грало чи не першу скрипку в іранських подіях.

В Еспанії — та сама картина. Приватна власність не була зліквідована. Більшість центристських партій, включно із соціялістичною, в умовах нібито „фашистського" режиму не була винищена до ноги, а мала можливість напівлеґального існування. Існування незалежної від держави преси дозволяло навіть у завуальованій формі висловлювати певні політичні, якщо не погляди, то симпатії. Жадних репресій не зазнала і Церква. Плюс до всього, Франко не робив секрету з майбутнього переходу Еспанії на демократичні рейки, сприяючи тому, що цей перехід стався порівняно гладко.

У СССР же ні першої, ні другої можливости нема. Матеріяльної бази для опозиції не має ніхто. Усі цінності, маєтки, засоби виробництва перебувають у руках держави. Усі релігії, за винятком окремих нечисленних сект, перебувають під контролем держави. Фактично, єдиний можливий резервуар масових опозиційних елементів — це сама партія. Проте масового партійного дисидентства покищо не зафіксовано. Ці міркування свідчать, що аналогії Іран-СССР та Еспанія-СССР у серйозному прогнозуванні не можна брати до уваги.

Щодо Польщі, то це тема для окремої бесіди, яку я і відкладаю до наступної середи.

Ярослав Курдидик

КІНЕЦЬ ЩЕ „НЕЗАКІНЧЕНОЇ ВІЙНИ"...

Війна за Фалькляндські острови закінчилася, і хоч тривала відносно коротко, бо заледве 74 дні, але втрати по обидвох сторонах виявилися доволі великі. З того приводу появилися у пресі і фахових військових журналах повно, хоч може і розбіжних, але теж цікавих оцінок, включно з „вірогідними" офіційними статистичними даними про втрати.

Арґентина подає, що вона мала 182 вбитих, 342, які пропали без вісти (здебільшого затоплені з крейсером „Генерал Бельґрано") і коло 500 ранених. Інші джерела подають, що вищезгадані втрати були набагато вищі, але остаточно сказано, що Арґентина втратила один крейсер, один підводний човен, один риболовний корабель, один танкер і один швидкохідний човен.

Найбільше діймаючою втратою для Арґентини було „обезголовлення її бойового літунства" в цій бо війні вона втратила 60 літаків, отож майже половину всієї бойової повітряної сили, здебільшого із найкращими своїми літунами. Безсторонні міжнародні військові фахівці заподають, що арґентинські літуни виявляли подивуґідну особисту відвагу, яка своєю бравурністю і погордою до певної смерти, пригадувала у багатьох випадках, відомих зі своєї хоробрости, японських „літунів-Каміказе". Це й було головною причиною, такої неочікуваної і насправді понадмірної втрати у британській фльоті.

Великобританія повідомляє, що її втрати такі: 243 вбитих, або пропавших без вісти, 9 типу „прямо-підривних" джетових літаків, 11 важких і 8 легких гелікоптерів та 6 розвідувальних літаків. Але зате фльота потерпіла вельми важкі втрати: — два винищувачі, вивінувані ракетами — типів Шеффілд і Ковентрі по 4,100 бруттотон, 2 фреґати озброєні ракетами — Ардент і Атілоп — по 3,250 бруттотонн, один постачальний корабель „Атлантік-Конвеєр" — 14,996 бруттотонн. Два десантні кораблі — по 5,675 бруттотон, „Сир Трістрам" і „Сир Ґелаґед" пошкоджені до непридатности, а крім того були поважно пошкоджені: два винищувачі, шість фреґат і три окремі десантно-посібні кораблі. І щойно тепер із деякої перспективи часу варто навести думки, завваги та погляди деяких міжнародних військових аналітиків, щодо перебігу самої війни. Чимало між ними заявляє, що останній зудар між Великобританією та Арґентиною слід розглядати, як війну, що залишила по собі дуже багато „клопітливо-небезпечних наслідків", які готові ще довго чекати на своє остаточне завершення. Дехто називає цю війну досить парадоксально — „кінцем, ще незакінченої війни"...

Великобританія вислала на цю війну велетенську морську армаду, що складалася майже із 100 морських одиниць, в тому числі 42 з них — для різнорідних бойових призначень, а решта кораблів, як помічну силу у переведенні десантних дій. Як і передбачували військові знавці і фахівці, британська збройна сила, тобто — армія, морська фльота і літунство, яке мало за собою не лише бойову традицію, але теж і краще вивінування та вишкіл, а найважливіше, високоосвічений командний склад, перемогли арґентинців, які силою біля 15,000 вояків, нашвидкоруч, на Фалькляндських островах розбудували мережу окопів з різної сили опірними „дотами і гніздами", здебільшого вивінуваних легкокаліброваю та зенітною артилерією, кулеметами і невеликою кількістю близькозасяжних ракет.

Які проблеми і комплікації вигринуть тепер, уже після закінчення цієї війни, слід розглядати у дещо ширшому периметері, а для підтвердження цього варто буде навести дуже авторитетні завваження Центру для оборонних студій при Абердинському університеті, директором якого є Д. Ґрінвуд. Із переведених студій виявляється, що коли Великобританія захоче і надалі затримати владування над Фалькляндськими островами, то їй доведеться втримувати там ґарнізон із 3-4 тисяч вояків, 3-4 бойових кораблів, 8-10 постачально-допоміжних кораблів, 2-3 нуклеарні підводні човни, 12-20 джетових винищувачів і 20-30 різнотипних гелікоптерів. Усе це разом коштуватиме Великобританію 500-600 мільйонів долярів річно.

Не зважаючи на її силово-владну перевагу, Великобританія може бути і надалі під постійною та дошкульною загрозою кожночасної війни з боку Арґентини. Але найважливіше, а це чого найбільше побоюються міжнародні військові спостерігачі, щоб в цю евентуальну загрозу в тому обширі не намагалася просунути і поширити свої впливи Москва, з пропозицією „братньої допомоги", як це їй пощастило зробити у Кубі, Нікараґуа, Ель Сальвадорі і Ґватемалі.

Сьогодні вже підтверджені вістки про те, що під час війни за Фалькляндські острови Москва досить пильно та уважно „перечісувала своїми шпигунами-сателітами" ввесь обшир Атлантійського океану і повідомляла арґентинський уряд про те, за яким маршрутом просовуються англійські наводні і підводні морські одиниці. Дехто із мілітарних коментаторів поважується висовувати навіть і таке твердження, що ця сателітно-шпигунська совєтська допомога дуже допомогла арґентинському бойовому літунству у підшукуванні вагомих прицілів. Чи на цій першій „братній допомозі" Совєтського Союзу Арґентині закінчиться уся дотеперішня діяльність Москви, як і теж, з якими можливостями чи їх варіянтами — покаже вже недалеке майбутнє?..

ЕСПАНСЬКИЙ УРЯД РІШИВ ВЖЕ ВДРУГЕ НЕ відчиняти брам Ґібральтару. Ґібральтар є зачинений ще від часів уряду Франка у 1969 році. Хоча уряди Великобританії і Еспанії порозумілися ще в 1980 році, щодо відчинення Ґібральтару, останні події і перемога Великобританії на Фалькляндських островах були причиною застанови еспанських політиків чи такий крок є для них безпечний.

НА МИСТЕЦЬКІ ТЕМИ

Ольга Соневицька

Козак-Еко в Гантері

(Спогад про першу виставку Ека в Гантері, передрук з „Нового Шляху", 19-го жовтня 1963 р.)

По гантерських горах блискавкою розійшлася новина: на Кобзярівку приїхав аж з Детройту маляр ЕКО-Козак та й ще взяв з собою Гриця Зозулю. Приїхав ЕКО-Козак та привіз повну фіру образів, щоб показати людям свій дорібок.

Гей, як почули наші гуцули тую новину, то всі як один, почали сходити з гір та й полонин. І з „Ворохти", і з „Чорногори", із-за „Черемоша"... Та не їдуть вони на возах, ані на гуцульських кониках, а все автами та й автами, тільки хто ближче, той іде пішки. Та й не тільки гуцули, але й бойки, лемки, подоляни... Кого там не було! Йде старший ґазда Сава з Рожнова, що коло Косова, з своєю Анницею і цілою фамілією, а до нього — нівроку — багато родини приїжджає на вакації. І Макар з своєю ґаздинею, що виводив свій рід з-над Прута, з Ямного, з діточками; і той бойко з Ценеви, Юрко, що таку красну церкву в Гантері виставив, іде разом з своєю Дариною, що також вміє малювати образи, та й Клюфасюки поспішають з своїми гістьми, і Софія Андрухова з чоловіком, та й Паладійко, що з зеленої Буковини, зо своєю пишною ґаздинею, той сам, що таку маленьку гуцульську церковцю зробив на показ та й ще медалі з подобієм храму Божого, що їх наші молодиці почіпали до коралів, ніби дукачі (так красно були вироблені!). — Шумилиха скоросвіт наварила для своїх гостей казан борщу (аж то-то добрий той український борщ у неї!), засунула в піч, приперла затулу і поспішає з своїм Шумилом, бо до Кобзярівки з Лексинґтону таки далеченько! І наша Марічка зачинила свій мотель на скобель, пригладила волосся, накинула хустку, бо так дуже часу не має (кінчить хату будувати), і таки добре підбігає за своїм чоловіком Любком.

А по дорозі чути розмову :

— От наш гуцул Козак — молодець!

— Та який там гуцул...

— А що ж бойко, чи як?

(Закінчення на стор. 3)

Володимир Жила

СЬОМА ЗУСТРІЧ ПКУС

I

Сьома зустріч Постійної Конференції Українських Студій (ПКУС) видатною подією ввійшла в історію українського Наукового Гарвардського Університету (УНІГУ). І це цілком закономірно, бо зустріч обмірковувала питання, які глибоко цікавлять українського дослідника історії, літератури, мови, біо-бібліографії, суспільних наук тощо. Адже мета ПКУС — дати можливість науковцям у царині українознавства Америки і Канади обмінюватися досвідом і накреслювати пляни на майбутнє. Радує те, що зустріч проходила в творчих обставинах, а не в сліпому копіюванні застарілих зразків та що учасників певною мірою об'єднувало спільне прагнення глибше проникнути в минуле та сучасне й проводити це документально на підставі джерел. Разом з тим під час зустрічі справедливо наголошувано на тому, що письменник, науковець і критик однаковою мірою зобов'язані чітко усвідомлювати ідейно-мистецькі кратерії, боротися за високу естетичну вимогливість та за достовірність об'єктивних наукових знань і поглядів. Як духовому розвиткові людини немає меж, так немає меж і вічному вдосконаленню, оновленню наукових здобутків. Велика відповідальність науковця перед сучасниками й майбутніми поколіннями зумовлена саме тим, що його слово наснажене правдивістю у зображенні різних життєвих подій і, як таке, здатне пробуджувати могутні суспільні сили, спрямовувати їх на те, щоб підтримувати добро й карати зло.

Згідно з традицією, на початку зустрічі відбулася шоста меморіяльна лекція, присвячена Богданові Кравцеву, видатному українському поетові й літературознавцеві, який в останні роки свого життя (1973-75) працював науковим співробітником УНІГУ. Лекцію на тему „Habent Sua Fata Libelli: Доля деяких рукописів, що збереглися та походять з Київської Руси-України" прочитав англійською мовою проф. Мирослав Лабунька з Лясальського коледжу.

Відкриваючи зустріч, голова ПКУС проф. Володимир Жила з Тексас Тек університету, висловив упевненість, що теперішня зустріч, як і попередні, проходитиме на високому академічному рівні та що прочитані доповіді, як також дискусії складуть багатий матеріял для дальшого обмірковування й плянування майбутніх зустрічей. Опісля вітав присутніх голова УНІГУ проф. Омелян Пріцак з Гарвардського університету.

Учасники зустрічі (близько 38 осіб) працювали в трьох секціях: „Біо-бібліографія", „Література й мова" та „Суспільні науки" та відбули дев'ять сесій, а саме: „Біо-бібліографія І і ІІ", „Література І і ІІ", „Історія і національна економіка", „Історія і психологія", „Історія і музика", „Реґіональні студії і література" та „Мова".

Під час сесії „Біо-бібліографія І" відбулася панелева дискусія на тему „Праця західнього дослідника в бібліотеках та архівах східньої Европи". Відкриваючи дискусію, голова сесії Марта Тарнавська з Пенсильванського університету обговорила практичні проблеми доступу до книгозбірень (Росії, Польщі, Чехо-Словаччини, Болгарії, Угорщини, Югославії у України), труднощі й проблеми праці, як також питання- чи користі з цієї праці варті вкладених зусиль і коштів. Панелісти: проф. Марта Богачевська-Хом'як з Мангетенвільського коледжу говорила про працю в архівах Києва, Львова й Перемишля, де вона розшукувала матеріяли про український жіночий рух 1874-1939 рр.; проф. Франко Сисин з Гарвардського університету доповідав про бібліотеки Києва, Львова й Москви; Надія Світлична з Ірвінґтону говорила про щоденну практичну роботу в бібліотеках України, зображуючи її світла й тіні; проф. Мирослав Лабунька розповідав про свою працю в національній і університетській бібліотеках в Болгарії. Кожен панеліст, за винятком проф. Лабуньки, зазнав великих труднощів, працюючи в бібліотеках і архівах Східньої Европи, проте ніхто не жалував ні зусиль, ані коштів. Підсумовуючи панелісти прийшли до такого висновку, що перед поїздкою на Схід треба точно з'ясувати цілі поїздки, ознайомитися з книжковими фондами на Заході, щоб опісля на Сході не розшукувати матеріялів, що є тут, обов'язково й наполегливо домагатися підтримки ІРЕКС чи інших організацій, що допомагають туди поїхати; там на місці працювати по лінії особистих контактів, озброївшись потрібними посвідками; в бібліотеках і архівах вести себе твердо й досвідчено з повним знанням справи. У Болгарії, говорив проф. Лабунька, багато українських культурних слідів, які варто вивчити. З болем серця треба повідомити, що хату в якій жила Леся Українка (яку, до речі, тепло там згадують), розруйновано, бо український совєтський уряд не подбав про її закупівлю та не привернув її в музей-заповідник.

На сесії „Біо-бібліографія ІІ", що нею керував проф. Мирослав Лабунька прочитано три доповіді. Доповідь д-ра Осипа Данка з Єйлського університету на тему „Російські археографічні експедиції в Україні в сімдесятих роках і наслідки їхньої діяльности", показала як Московський університет та Академія наук СССР, почавши з 1971 року систематично визбирують на терені України давні рукописи й ранні першодруки та як ці пам'ятки нашого письменства переходять у власність російських установ. Тут варто відмітити, що коли комісії знаходять два чи більше примірників рукописів, то вони вивозять всі, не залишаючи нічого в країні, де ті рукописи постали та де їх виявлено й зберігано.

Маґістер Іван Коровицький з бібліотеки „Дому Української Культури" доповідав про „рідкісні видання в Бавнд-Бруку". Це наймолодша українська бібліотека в Америці, що перебуває в стадії організації і має стати центральною книгозбірнею Православної Митрополії і Духовної Семінарії. Тут зберігається багато цінних рідкісних богословських публікацій, як також багато світських книг, як збірники драматичних творів, що вийшли на Східній Україні перед Першою світовою війною і яких не виявлено в інших книгозбірнях. Є тут також маловідомі видання, що стосуються виділення Холмщини в окрему єпархію, як також документи про нищення греко-католицького обряду на Холмщині й Підляшші та про пізніше переслідування православних (1920-39).

На цій сесії виступила з доповіддю також Оксана Процик, бібліотекар Української збірки Гарвардського університету. У своїй доповіді, „Бібліографічна робота на Україні в першій половині XIX ст.", вона розповіла про роботу над різними типами бібліографій та подала опис і перелік бібліографічних видань на Україні за першу половину XIX сторіччя.

(Продовження буде)

Відбулись Загальні збори Відділу УПТ в Ню Йорку

В неділю, 23-го травня 1982 року, в Українському Народному Домі відбулись чергові Загальні збори Відділу Українського Патріярхального Товариства в Ню Йорку. Голова Відділу мгр Ярослав Щербанюк привітав членів Товариства, провів молитву та відкрив Загальні збори. Для керування нарадами вибрано президію у складі: Ярослав Пастушенко - голова, Люба Артимишин - заступниця голови і Василь Никифорук - секретар. Збори прийняли запропонований порядок нарад, вибрали номінаційну комісію; протокол з попередніх загальних зборів, який прочитав Василь Никифорук, прийнято без змін і завваг.

Загальний звіт з дворічної праці подав голова Я. Щербанюк. Він підкреслив у звіті не тільки пророблену за останню каденцію працю, але також висловив критичні завваги до переведеної праці. Більш докладний звіт склав секретар Ярослав Клим. Він зазначив, що Т-во від декількох років улаштовує спільне свячене, під час якого члени Т-ва і запрошені гості у дружній атмосфері проводять цей час; теж було улаштовано в минулому році ювілейний концерт на пошану Патріярха Йосифа з нагоди його 90-річчя, для підготови якого треба було вкласти багато праці. Концерт відбувся на високому мистецькому рівні і був одною із кращих імпрез на терені Ню Йорку. Він також відмітив деякі недоліки у праці Т-ва.

Скарбник Т-ва Ярослав Пастушенко подав звіт з фінансів, включно з приходами та розходами з імпрез. Переведена збірка на „Дар Любови'' для Патріярха Йосифа, ініціятором якої був Я. Клим, принесла добрі наслідки, давши суму 13,250 дол., що їх переслано Патріярхові Йосифові до Риму. Звіти були ділові, а поруч з тим самокритичні. Над заслуханими звітами відбулась дискусія, в якій порушено цілу низку питань. Довшу аналізу праці подав д-р Роман Осінчук. Він навів дещо з римських святкувань, згадавши і позитиви і деякі недоліки. Підкреслив гарний почин збірки на „Дар Любови" для Патріярха Йосифа, зупинився над завданням Т-ва Св. Софія, згадав про журнал „Патріярхат", який сповняє добру працю. Григорій Бакуменко наголосив, що все ще серед наших деяких священиків немає належного зрозуміння до проблем патріярхату. Галина Кіляр поставила питання у справі збірки на „Дар Любови". Микола Галів відмітив, що питання українського патріярхату набрало великої ваги, хоч це питання дехто старається звужувати до магічного вислову „патріярхат''. Тут не йдеться про саме слово, але радше про зміст, про інституцію, яка має об'єднувати всі наші дієцезії у розсіянні та творити одну координуючу цілість. Він згадав також заяву Білі Ґрагама, яку він зробив для преси у Москві.

Звіт з переведеної перевірки праці склав Мирослав Пастушенко, підкресливши, що все діловодство і касові записи знайдено в найкращому порядку. З рамени Контрольної комісії він подав пропозицію на уділення абсолюторії уступаючій управі, яку прийнято оплесками.

В імені номінаційної комісії Григорій Бакуменко подав звіт з переведеної праці, відмічуючи, що їм не все вдалося зробити. Мають скомплектовані всі органи Т-ва, але не вдалося підшукати голови, тому він поставив на голову Миколу Галева. Запропонований відмовлявся, але з огляду на ситуацію і прохання учасників Зборів прийняв обов'язок голови Т-ва. Після цього вибрано управу в складі: Микола Галів - голова, Ярослав Клим, Ярослав Пастушенко, Григорій Бакуменко, Любомир Зєлик, Наталія Соневицька, Зеновія Никифорук, Наталія Білоус і Зенон Машталір - членами. Контрольна комісія - Ярослав Щербанюк, Олександра Куницька, Мирослав Пастушенко і Галина Кіляр. Суд: Василь Палідвор, Іван Дорожинський, Петро Дармограй і Дацьків Ярослав. Рада мирян: Люба Раковська, Юрій Костів і Іван Вербовський.

З огляду на це, що в осени цього року має відбутись черговий крайовий з'їзд, вибрано делеґатів нас цей з'їзд. Загальні збори прийняли нову членську вкладку — 5 дол. на рік, починаючи з 1983 року. Збори ухвалили вислати окреме привітання для Патріярха Йосифа, а також привітати члена своєї родини, маестра Йосифа Гірняка з появою його книжки спогадів і 87-ліття з дня народження, крім того вирішили вислати протестного листа Білі Ґреґемові, за його неправдиві заяви, які він подав пресі у Москві.

На закінчення нообраний голова висловив подяку президії зборів на чолі з Я. Пастушенком за ділове переведення зборів, всім — за вибір та активну участь у зборах. Рівночано закликав всіх присутніх до спільної співпраці для добра ПУКЦеркви й українського народу. Збори пройшли у дружній і діловій атмосфері. Наради зборів закінчено молитвою, яку перевів новообраний голова.

М.Г.

Вступайте в члени УНСоюзу!

Козак-Еко...

(Продовження зі стор. 2)

— Бойко не бойко, а от на з'їзд стриян вибирається, то певно десь — з-під бойків.

Гей, а ціле оболоння перед Кобзярівкою вже повне всяких „гуцулів"! Ніби бачиш, як виблискують до сонця топірці, дзьобенки та й череси, а в чересах повно грошенят, щоб образів накупити. А перед веде гуцулка Ксеня:

- А що ж там так довго балакають, і не пускають нас? — каже — взявшися попід боки.

— Та цитьте, кумо, це вони так довго отвирають, то так по міському.

— О то-то! Пани з міста люблять собі побалакати, а християнинові спішно.

А війт Іван Кобзяр ходить та й зацитькує людей.

Ну, нарешті закінчилося „отвирання" і нарід ринув до залі.

Та чого там нема намальованого! Там і село,і верховина,і аркан: хлопці танцюють, як живі! Тут гагілки, а там Ксенька стоїть, як писанка гожа, тут — танець опришків, а там — „весілля йде", і „сопілка" що на ній леґінь грає і „Трембіта" трембітає, і Довбуш, король наших гір Карпат і „Гуцул", ніби вийшов з хати. А там знов князь Володимир із військом наступає на ворогів, і от-от буде їм капут! А що вже стрільців січових, запорожців, і верб, та й усякого зілля і квіття — то й не злічити, аж за очі хапає! А вже найбільше народу стовпилося коло „Ярмарку".

— А подивіться, сусідо, та то ніби ваша Гапка, розкричалася, аж гей!

— А той чоловік, що продає підсвинка, то чисто до вас подібний...

То було сміху як почали примірювати кожного до своїх знайомих, а на образі намальованих людей силасиленна.

Тридцять сім образів привіз маляр ЕКО-Козак. Та що з того, коли не можна купити! То по дорозі попродав, то решту розхопили ті перші, що впхалися ближче дверей.

* * *

А на другий день в неділю під церквою ми приперли до стіни нашого мистця:

— Якщо маєте робити людям лише оскому, — кажемо, — то ліпше не зачинайте! Не знаємо, чи обійшлося б при 137 образах, а не при тих 37. На другий рік то вже беріть добрий драбинястий віз, накладіть гору образів, притисніть кріпко рублем, зв'яжіть добре ужиськом, та й щойно тоді рушайте вдорогу до Гантеру!

Мистець поправив окуляри на носі тай каже: — Та хто його знав, що буде така хапанина...

Отже до побачення дорогий маестро, на другий рік на Кобзярівці з більшим вантажем!

Слідчих КҐБ — на суд

Імена нацистських садистів, засуджених за злочини супроти людства, відомі цілому світові. Жорстокі коменданти совєтських концтаборів відомі на Заході завдяки творам Солженіцина. Діяльність совєтських психіятрів розкрили в своїх споминах Леонід Плющ і ген. Петро Григоренко. Тим часом слідчі всесоюзного КҐБ і його республіканського філіялу далі потайки, без великого розголосу, працюють над заломанням, ув'язненням, а то й фізичним знищенням тих героїчних одиниць, які в умовах тоталітаризму стали в обороні прав свого українського народу.

Світ знає наслідки їхньої роботи. Слідчий Колпак з Харкова вів справу Данила Шумука, якого в 1972 році засуджено до 10 років ув'язнення і 5 років заслання. Капітан Олександер Михайлович Сірик переводив слідство Надії Світличної, якій в тому ж році видано вирок — 4 років в концтаборі. Слідчий Слобоженюк спричинився до смерти Гелія Снєґірьова в 1978 році. В слідстві харківського правозахисника Г.О.Алтуняна, якого минулого року засуджено до 7 років ув'язнення і 5 років заслання, брали участь каґебісти — Бабусенко, Дротенко, Мурзин, Сидельник, Шафранюк і Яковенко. Час довести до відома західньої публічної опінії цих безпосередніх переслідувачів українського руху опору!

На Захід дотепер потрапило мало інформацій про особи слідчих КҐБ. Тому Комісія Студій Сучасної України „Зарево" звертається до всіх, хто має інформації про будь-який аспект життя або діяльність цих осіб, з проханням переслати їх Комісії, яка підготовляє в цій справі документацію.

Адреса Комісії: Zarevo, 819 Asbury Terrace, Philadelphia, Pa. 19126 U S A. Телефон: (215) 548-7230

ЦП ОУАТ „Зарево"

ПРІЗВИЩА КАҐЕБІСТІВ З УКРАЇНИ

Бабусенко — з процесу Г. Алтуняка в Харкові, 1981 рік; Берестовський (капітан) — вів справу Івана Русина в 1965 р., допитував Ганну Коцур у 1972 р., вів справу М.Матусевича в 1977 році. Володимир Іванович Гарбуз (підполковник) — у січні 1972 р. робив обшук та вів слідство в справі Н.Світличної, в березні 1972 р. вийшов на пенсію; Горячов (підполковник?) — вів справу І.Світличного в 1972 р. Граб — працівник оперативного відділу з обласного (Сумського?) КҐБ, брав участь в обшуці Н.Світличної в березні 1972 р.; Доценко з Сумського(?) КҐБ, — допомагав Гарбузові у справі Н.Світличної; Дротенко — з процесу Г.Алтуняна в Харкові, 1981 р.; Колпак (з Харкова) — вів справу Д.Шумука в 1972 р.; Короткий — вів справу І.Світличного в 1965 р.; Каліко (майор) — допитував Н. Світличну в справі її брата в Донецьку в 1965 р.; Іван Іванович Левченко — вів справу Л.Селезненка, пізніше від осени 1972 р. допомагав Сірикові в справі Н.Світличної; Мурзин — з процесу Г.Алтуняна в Харкові, 1981 р.; Руденко — працівник оперативного відділу республіканського КҐБ (був „шефом" Н.Світличної в 1971-72 рр.); Селюк (ляйтенант) — робив обшук Є. Свертюка в 1972 р.; Сидельник — з процесу Г. Алтуняна, 1981 р.; Слобоженюк — вів справу Г.Снєґірьова в 1977-78 рр.; Олександер Миколайович Сірик (капітан) — вів слідство Н. Світличної в 1972 р., В.Мароченка в 1973 р.; Борис Дмитрович Чорний (підполковник) — вів справу Є. Сверстюка в 1972 р., Г.Снєґірьова в 1977 р.; Шафранюк — процес Г.Алтуняна в Харкові, 1981 р.; Яковенко — з процесу Алтуняна в Харкові, 1981 р.; Василь Степанович Ткач — головний слідчий у справі Миколи Плахотнюка; Лисенко (з Черкас) і Андрієвський (з Луцька) — помічники Ткачеві.

„Возз'єднання"...

(Продовження зі стор. 1)

надцяти республік СССР.

Вся та програма була коментована відповідно зформульованими коментарями через радійові голосники. Все це як підкреслюють звідомлення совєтської преси, ще раз „яскраво задемонструвало непорушну єдність великого Союзу РСР".

В рамках святкувань відбулася в тому часі також виставка книжок під назвою „Місту братерства Києву — 1500". Хоча подають, що на виставці показано три і пів тисячі видань, серед них дуже мало видань українською мовою та українських авторів. На першому місці були подані твори Маркса, Леніна, історія партії, матеріяли XXУІ з'їзду КПСС. Із книжок, що торкаються історії Києва були „Слово о полку Ігоревім", цикл „Билини", „Думи" і „На кручах Києва", ювілейне видання „Кобзаря" і монографія „Києво-Могилянська академія". Багато заступлені були російські клясики, а з українських — лише Тарас Шевченко, Іван Франко, Леся Українка і Михайло Коцюбинський. Із сучасників згадані лише видання збірок поезій у перекладі на білоруську мову І. Драча, Б. Олійника і Б. Степанюка.

В ділянці дитячої літератури подають російські і білоруські видання і „Букварі" на семи мовах народів СССР.

Усі ці святкування, а виставка зокрема,ще раз показують як пильно і консеквентно проходить русифікація України добре заплянованими шляхами.

ПОДЯКА

З Волі Всевишнього, дня 24-го березня 1982 р. відійшов від нас у Вічність

наш Найдорожчий

МУЖ, БАТЬКО, ДІДУНЬО

бл. п.

МИХАЙЛО ПАВЕЛКО

Цією дорогою висловлюємо нашу найщирішу подяку Всім, що віддали останню пошану Покійному своєю участю в похоронних відправах.

Щиро дякуємо за пожертви на Служби Божі.

Нехай Всевишній Господь винагородить усіх Вас щедрими ласками.

РОДИНА

Ділимося сумною вісткою з Родиною, Приятелями і Знайомими, що 20-го червня 1982 року, ненадійно, відійшов у Вічність на удар серця

наш Найдорожчий МУЖ І БРАТ

бл. п.

ЮРІЙ ЛАВРІВСЬКИЙ

СПІВАК, АКТОР, ДИРИҐЕНТ І КОМПОЗИТОР

В глибокому смутку:

ІРИНА — дружина
АЛЕКСАНДЕР — брат
Ближча і дальша Родина в Америці й Европі

ПОХОРОНИ відбулися 28-го червня 1982 року з похоронного заведення Слотюка на цвинтар св. Матея в Баффало, Н. Й.

ПОДЯКА

Ненадійно і трагічно відійшов від нас у Вічність дня 6-го квітня 1982 року

наш Найдорожчий

МУЖ, ТАТО, ДІДУСЬ, ПРАДІДУСЬ І БРАТ

бл. п. проф.

МИХАЙЛО ЗАГАЙКЕВИЧ

У тяжкій хвилині нашого горя хочемо сердечно подякувати Всеч. о. Дмитрові Библові, на жаль уже Покійному, за уділення Єлиопомазання та за відправи Панахид і Парастасу в похоронному заведенні;

Всеч. о. Юліянові Осадці, пароховіцеркви св. Володимира в Ґлен Спею, Н. Й. і о. дияконові Богданові Карасеві за величаві відправи Святої Літургії і Панахид в церкві і на цвинтарі та дякуємо о. Юліянові Осадці за прощальну проповідь в церкві і о. дияконові Б. Карасеві за сердечні слова під час тризни про життєвий шлях Покійного;

Отцеві Богданові Скаскому за відправу Заупокійної Богослужби в церкві св. Івана Хрестителя в Нюарку, Н. Дж.

Щира подяка Членам церковного хору в Нюарку та його дириґентові проф. Михайлові Добошеві за відспівання Панахид і Парастасу в похоронному заведенню.

Особливо дякуємо д-рові Левові Голінатому, голові ОбВУА, який від імени Комітету Співпраці усіх Комбатантських Організацій в Нюарку попрощав Покійного, як бувшого Січового Стрільця; Проф. М. Добошеві за зворушливі прощальні слова після Парастасу і д-рові Тарасові Шеґединові, що теплими, сердечними і направду зворушливими словами вдячности прощав Покійного від колишніх Учнів тернопільської гімназії.

З глибини серця дякуємо Ветеранським Організаціям, що з прапорами взяли участь в Панахиді і за почесну стійку при домовині, яку держали з прапорами панове: Мирон Стебельський — Станиця 1-ої УД УНА, Володимир Шпирка — ОбВУА, Володимир Боярський — Відділ УПА ім. ген. Т. Чупринки.

Окрема наша подяка д-рові Василеві Кіналеві за його спомини про Покійного під час тризни і д-рові О. Ничці, голові Громадської Ради в Ґлен Спею за теплі прощальні слова та вислови співчуття Родині від імени Української Громади в Ґлен Спею; Панові Василеві Никифорукові, що як колишній учень помістив на сторінках „Свободи" обширну розповідь про життя Покійного і Його працю, як виховника молоді.

Також подяку панові О. Кемдзєльському, дякові церкви св. Володимира за похоронні співи в церкві і на цвинтарі.

Не знаходимо слів, щоби висловити нашу найсердечнішу подяку Приятелям і Людям Доброї Волі, які причинились до злагіднення нашого горя і ділили з нами наш біль особисто, листовно і телефоном. Усім, що прибули здалека і близька і взяли участь в похоронних обрядах і тризні; за численні пожертви на Заупокійні Богослужби, чудові квіти та ласкаві пожертви на добродійні цілі.

Панові Миколі Богданові, Управителеві оселі „Верховина", що гарно приготовив тризну, висловлюємо сердечну подяку.

Похоронному заведенню Литвин і Литвин, Юньйон, Н. Дж. складаємо подяку за справне і дбайливе переведення похорону.

Хай Милосердний Господь обдарує усіх Вас щедрими ласками.

У великому горі, вдячні

ДРУЖИНА І ДІТИ

ЗАМІСТЬ КВІТІВ НА МОГИЛУ

бл. п. Проф. Михайла Загайкевича

зложили датки на такі цілі:

1) На ЦЕРКВУ СВ. ВОЛОДИМИРА в Ґлен Спею, Н. Й.:

по100 дол. — Всеч. о. Ю. Осадца, д-р Василь і Ярослава Кіналь;
по 50 дол. — Роман, Надія і Оксана Карачевський, Михайло і Ірена Кіндрачук, Володимир і Наталія Чайковський;
по 25 дол. — Михайло і Зінаїда Озарук, Ігор і Надія Хома;
по 20 дол. — Микола і Ерна Богдан, Богдан і Люба Загайкевич, Модест і Люба Осадца, Василь і Нуся Самофал, Марта Яцушко, Стефан і Евдокія Туринський;
по 10 дол. — Мирон Боднар, Роман і Наталія Загайкевич, Осип і Ярослава Гапій, Мирон і Ярослава Гунчак, Богдан і Галина Кандюк, Данило і Анна Мох, Павло і Марія Наконечний;
по 5 дол. — Степан Іваночко, Еміліян і Клявдія Кендзєльський, Анна Костів.

2) На УКРАЇНСЬКИЙ МУЗЕЙ в Ню Йорку:

по 25 дол. — Василь і Ярослава Гнатів, Богдан і Дарія Кекіш;
по 20 дол. — Ярослав і Ольга Городецький, Дмитро і Олександра Демидюк, Петро і Орися Саляк;
по 10 дол. — Володимира Васічко, Ольга Мусаковська;

3) На журнал „НАШЕ ЖИТТЯ"

по 10 дол. — Ірена Дзедзик, Люба Єднака, Лідія Гладка, Марія Онишкевич, Марія Смішкевич;
по 5 дол. — Ольга Гнатик, Лідія Муращук.

4) На УКРАЇНСЬКИЙ КУЛЬТУРНИЙ ЦЕНТР у Філядельфії:

по 25 дол. — Роман і Віра Андрейчик, Марян і Евгенія Капій, Омелян і Наталія Татунчак, Борис і Марійка Татунчак.

5) На ЦЕРКВУ в ЮҐОСЛАВІЇ:

20 дол. — Ярослав і Надя Бігуни.

В ТРИНАДЦЯТУ РІЧНИЦЮ ДОРОГОГО

Синочка ПЕТРУСЯ

Сину, Петрусю дитино моя,
як мені сумно, 13 років як Тебе нема,
в полі ячмені доспівали
мої очі Тебе виглядали.

Сяду в кімнаті, я чую голос Твій
мамо, мамо, я вернусь
я всі речі послав,
я буду тебе зустрічав.

Мати руку простягала,
книжку відкривала,
ріднесенького Сина військову
знимку до грудей стискала,

Мов живого, здається, обнімала
в сльозах промовляла
Сину мій, кучеряве волосся,
голубі очі Твої —
Ти на фронтах війни
проходив кулі й вогні,

Як рано ця квітка
назавжди відцвіла,
Твоя синівська любов
в нашім серці скарбом збереглась.

Ти був любов наша і надія,
наслідок нашого життя,
ще раз прийди на безсильні роки мої
шукають наші очі назавжди до дна.

Паніматка Мати МАРІЯ ГУСАР

Українське народне мистецтво в світі

Монік де Фонтанес у бібліотеці ім. С.Петлюри в Парижі, березень 1980 року.

Фото Дора Рак

Зустріч в бібліотеці ім. С.Петлюри в Парижі; стоять (зліва): Іванка Чумак, голова Комітету; Дарія Малинкович, член Комітету; Марія Митрович, голова СУФ, та журналістка Люба Вітошинська.

Бібліографія в ділянці українського народного мистецтва збагатилася новим виданням, цим разом у французькій мові. Гарно видана монографія про українську писанку — La Pyssanka,"L'oeuf de Pâques ukrainien" появилася в Парижі за редакцією Іванки Чумак, при співпраці і в мистецькім оформленні Анатоля Чумака. Книжка більшого формату (11"x8") має 64 сторінок, багато ілюстрована добрими кольоровими репродукціями, знімками і таблицями зразків писанок, корисно презентує цю ділянку українського народного мистецтва на французькому книжковому ринку. Детальні пояснення орнаментики і символіки причиняться до правильної ідентифікації української писанки в міжнародному світі у музейних збірках чи показах писанок, коли українська писанка виставлена поруч писанок інших народів.

У вступному слові авторка дає історичний огляд про походження писанки в Україні та про мітологічні леґенди у різних народів, зв'язані з „яйцем", як джерелом життя і символом сонця. В обширному розділі є описи символічних значків в українськім писанкарстві і їх походження. Деталі орнаментики представлені в таких групах: знаки-символи — геометричні, рослинні, звіринні; символи християнського періоду, елементи орнаменту з давнини та символізм - значення кольорів. Окремий розділ включає текст і інструкцію, як декорувати писанки.

На закінчення Іванка Чумак описує, як зберіглася прадавня традиція українських - колись весняних - тепер великодніх писанок, в котрій нарід поєднав гармонійно солярний культ з християнськими елементами. Знімками ілюстровані великодні звичаї — ритуал свячення кошиків з харчами та весняні хороводи дівочих гаївок, котрі в Парижі можна побачити в час Великодня на площі Тараса Шевченка перед церквою св. Володимира.

Дві таблиці писанок з околиць Полтави і Полісся та Волині (репродукція з полтавського музею, 1899) та етнографічна карта України з реґіонально розставленими писанками (в поменшенні) доповнюють цю гарну і старанно видану книжечку. Автор завдала собі труду, щоб простудіювати різні публікації, і в списку творів читаємо прізвища С. Кульжинського (1899), В. Щербаківського (1925), Е. Біняшевського (1968) й інших. Подібно як в альбомі писанок Ераста Біняшевського (1968) й інших. Подібно як в альбомі писанок Ераста Біняшевського I. Чумак впровадила читача в світ писанок віршем Ігоря Калинця „Писанка" у її милозвучному французькому перекладі: La Pyssanka з котрого цитуємо два перші рядки:

La plume enchantée dans
les mains de maman,
Trace des meandres de cire
sur l'oeuf blans.

Комітер Українського Народного Мистецтва в Парижі

Авторка Іванка Чумак є одною з групи ентузіясток народного мистецтва, об'єднаних в Комітеті, котрий вона очолює. Ціллю Комітету, основаного 17-го лютого 1977 року, як вказує назва і постанови статуту, є плекати і популяризувати українське народне мистецтво у Франції при помочі виставок і статтей у французькій пресі. Одначе Комітет не обмежується лише до цієї ділянки, а використовує й інші нагоди, щоб ширити інформації про українську культуру, а в радіових передачах включати відомості історично-політичного характеру.

Комітет співпрацює з Союзом Українок Франції та іншими організаціями Парижу, а також є в контакті з Українським Музеєм в Ню Йорку, куди висилає інформативні матеріяли. Все ж найважливішим можна вважати зв'язок Комітету з Музеєм Людини в Парижі де при співпраці членок комітету було влаштовано виставку українських писанок в рамках виставки европейських писанок (від 6-го березня до 6-го травня 1980 року). Подія вартісна й тим, що це „перший раз народне мистецтво було зарепрезентоване у великому французькому музеї, відкритому для найширшої публіки", як пише „Ешанж" (вересень 1980 р. ч. 43). Ще б пригадати, що в тім часі відбувалися в Музеї покази писання писанок, розпродано сотні карток з писанками (видані в Міннеаполісі, Мінн., М. Процай, Першин, Луців), а в „Кур'єрі" Музею (ч.4, березень, 1980-каталог виставки) були знімки і описи українських писанок,— все це принесло великий розголос і відгук в пресі, що залишив тривалий слід.

Утримаючи постійний зв'язок з Монік де Фонтанес в Музеї Людини, членки Комітету мають нагоду продовжувати співпрацю і допомагати при влаштуванні дальших виставок, де можна включити українські предмети.

Як же ж вдалося заінтересувати де Фомтанес українським мистецтвом і побутом? - на це дала вона відповідь, що сталось це лише завдяки впертості українських жінок з Комітету Українок Франції, котрі постійно в неї інтервеніювали, спростовували неточності, інформували, а також передали до її бібліотеки книжки про українське народне мистецтво.

Музей Людини в Парижі

В магазинах Музею sous-sol є переховувані етнографічні збірки з усіх країн світу, а в европейському департаменті, де директором є Монік де Фонтанес, є також невелика колекція строїв і предметів українського народного мистецтва.

Музей Людини у Парижі, заложений з нагоди Міжнародної вистави в 1937 році на місце колишнього Музею етнографії, є в складі Національного музею природничої історії І приміщується в одному крилі палати Шайот на чотирьох поверхах. Музей займається трьома галузями наук про людину: антропологією, етнологією та передісторією в світовому засязі. Монік де Фонтанес має ступінь „метр-асістант" Музею і є заступницею директора ляборатоґрії етнології. Кожна з них має свої ляборторії, при чому ляборторія етнології присвячується студіям форм сучасної цивілізації світу. М. де Фонтанес, фахівець етнолог і музеолог, працює в музеї від 1947 року, а в европейському департаменті — від 1965 року, де, згідно з її інформаціями, є поверх 25,000 предметів і 320 комплетних строїв. Европейська колекція Музею Людини, пише де Фонтанес, займає почесне місце поміж п'ятьма - шістьма такими колекціями в світі, зокрема поміж колекціями порівняльної етнографії. Колекція постійно побільшується додатковими дарами з окремих країн, або зібраними де Фонтанес в часі її етнологічних поїздок. Так, наприклад, їздила вона двічі до Польщі на запрошення Інституту етнографії при університеті в Варшаві і тоді зібрала деякі етнографічні предмети на Підляшші та привезла фотографії до фотографічного архіву (фототеки) Музею (1961).

Українська колекція в Музеї Людини вбільшості давнього походження, дарована чужинцями, і тому була каталогована під чужими країнами з зазначенням реґіональних областей, як, наприклад, Гуцульщина Північна Буковина, Волинь, східня Польща — під назвою „Рутен", а в новіших часах „УРСР" — з додатком „Слов'яни" або Україна. Список даруючих на підставі картотеки такий Барон де Бай (1901, 1930), з колекції Леопольда Дідушицького, князя, в часі Світової виставки в Парижі, польський павільйон (1978), полковник Р. Рудніцкі з польської амбасади в Парижі, Ж.Б. де ля Фай (збірка вишивок з Закарпаття), також анонімні дари, або з давніх фондів неуточнених, та закупи у Рене Бенезеч, котрий привозив етнографічні предмети і цілі серії цінних фотографій для Музею. Деякі предмети датовані або з оригінальними наліпками, як от на одній з них читаємо: „Sierak farbovany dla dziewki, wyrobiony prez Olene Potrok z Krywo-rowni, pow. Kosowski, farbowała Anna Haruk, zrobił Teodor Hutynyszyn. Cena całego 12 f". Це з виставки 1878 року.

Добре впорядкована збірка зразків оригінальних вишивок із жіночих та чоловічих сорочок складається з двох груп. Збірка з Закарпаття - це дар Ж.Б. де ля Фай (J.B. de la Faille), голляндського дипломата. Цей дипломат в часі своєї кар'єри „зібрав вийняткової якости колекцію строїв з Юґославії і Чехо-Словаччини, а також серію зразків українських вишивок з карпатських околиць, тоді територія Чехо - Словаччини (1936-1938)", - пише де Фонтанес в однім звіті. Він залишив цілу колекцію для Франції, а зокрема для Музею Людини з сантименту до давніх гуґенотських роддиних зв'язків. Вона використала цілу колекцію до виставки в Музеї в 1957 році, а й пізніше користувалася картонами українських вишивок. У збірці є вишивки гуцульські і бойківські, з поданням назви сіл, шиті низом або хрестиком; хрестикові взори тісно положені, немов тканина, в зимних кольорах (зелений, синій, чорний, бронзовий і дещо червоного, жовтий колір появився пізніше під впливом міста); орнаментика традиційна з збереженим назовництвом: гачки, файки, кривульки, трикутники, смереки, „кресті", „ружі", баранячі голови. В другій групі, що є даром Українського Народного Мистецтва зі Львова (1939), на трьох картонах уложені вишивки з Волині, Полісся, Бойківщини і Гуцульщини, шиті гладдю, стебнівкою, хрестиком і низом. Музей має також доволі велику збірку писанок.

На протязі праці двох тижнів вдалося висортувати частини українських строїв, справити ідентифікацію і їх зфотографувати. Деякі частини старі, але добре збережені, деякі знову ж сильно принищені. Ледве один стрій можна було скомплетувати і його опісля де Фонтанес включила до виставки строїв у Лілі (1981). До збірки даровано комплетний автентичний стрій з Яворівщини (7 частин), а коли б додати чоловічу гуцульську сорочку, можна б скомплетувати гуцульський стрій (бо інші частини є в збірці). В короткому часі не було змоги висортувати всі предмети, що зареєстровані під різними країнами, а котрі є українського походження. Треба зазначити, що де Фонтанес і працівники ляборторії раді упорядкувати українську збірку і співпрацюють без ніяких упереджень. Очевидно спричинилися до цього довготривалі заходи українських жінок із Комітету Народного Мистецтва і Союзу Українок Франції. Зокрема Комітет співпрацює з де Фонтанес при влаштуванні виставок в інших місцевостях, як, наприклад, у Музеї Дофінуа в Греноблі (виставка писанок 1982).

Паралельно з Музеєм розвивалася і його бібліотека, також в палаті Шайот, що тепер нараховує яких двісті тисяч книжок і брошур з ділянки наук про людину та одержує поверх тисячу періодиків. Є там невелика збірка українських видань (в картотеці під „УРСР-Україна"), котра недавно збільшилася цінним даром Екзекутиви УНСоюзу з Америки — двотомовою енциклопедією „Україна" в англійській мові. Спонуку до цього дало зацікавлення Монік де Фонтанес цим виданням під час відвідин у бібліотеці ім. С.Петлюри в Парижі.

Відділи етномузикології, іконографії (картографії), та об'ємиста фототека (фотографічний архів) доповнюють відомості з цілого світу про людину. Музей Людини „зі своїми виставовими залями, своїми ляборторіями і додатковими услугами вважає себе живучим вогнищем культури, встановленим під знаком сучасного гуманізму",- інформує підручна брошурка. Культурні зв'язки не менше важні, ніж політичні; треба їх плекати і підтримувати, бо вони промощують українській культурі дорогу в світ. Українське народне мистецтво — складова частина цієї культури — розсіяне по всьому світі в чужих етнографічних музеях в Будапешті, Букарешті, Відні, Варшаві, Ольтенії, Празі і Парижі, а може й ще десь, входить у світову науку про людину та її побут.

Дора Рак

ВИПАВ ОДИН ПАРАГРАФ ...

У статті д-ра Степана Вороха „30-ліття Конференції професійних Товариств", що її перша частина друкувалася в ч. 116-му „Свобода" з середи 23-го червня, у „підвалі", а друга частина — в ч. 117-му, з четверга, 24-го червня, при переносі з одного числа до другого випав уривок, який друкуємо нижче — Ред. „Громада спромоглася навіть поставити пам'ятник Шевченкові у Вашінґтоні і влаштувати велику маніфестацію при його відкритті у 1964 році. Та хтось тоді побачив, що українська громада починає бути успішна у своїй організованості і навіть творча, та й завзявся її розколоти.

Після 1964 року хвилювання у громаді набирали форм нетерпимости на тлі зустрічів поодиноких людей, а то й груп, з представниками режиму УССР, або мистецькими ансамблями. Причини до сварки знайшлися, без сумніву — про це подбала ворожа рука. Пристрасті і ненависть взяли верх над глуздом. Члени тієї самої спільноти — політичної еміґрації — почали ненавидіти себе більше, як свого дійсного ворога. Ця громадська метушня, за всіма правдоподібностями мала допровадити до розбиття української громади вже на IX Конґресі українців у Америці в 1966 році."

Теж у третій частині цієї статті, числі 118-ім, з 25-го червня, у четвертій шпальті, восьмому рядку, після слова „під претекстом", у дальшому треба читати: „мовляв, Конференція не є статутовою і не має права за статутом УККА мати своїх представників в органах УККА. Забулося, що..."

МІЛКА ПЛЯНІНЦ, ПЕРША ЖІНКА, ЩО Є прем'єром в Юґославії заявила, що для Юґославії найважливіше тепер зміцнити свою економіку. Саме справи господарки були на першому місці серед проблем, що їх розглядав 12-ий конґрес комуністичної партії у цій країні. Постійна інфляція, безробіття і заборгування у чужих державах стояли в центрі уваги нарад. Мілка Плянінц, яка стала прем'єром у травні ц.р., підібрала своїх співробітників із кіл знавців економії, щоби при їх допомозі перевести свої задуми в життя.

ВІДІЙШЛИ ВІД НАС

СТЕПАН ТУРКО, член УНС Відд. 264-го Т-ва „Український Тризуб" в Карнегі, Па., помер 3-го квітня 1982 року на 51-му році життя. Нар. 1-го квітня 1932 року в Карнегі, Па. Членом УНС став у 1944-му році. Залишила в смутку братів Івана і Йосифа та сестру Марію. Похорон відбувся 5-го квітня 1982 року на цвинтарі св. Тройці в Карнегі, Па.

Вічна Йому Пам'ять!
Марія Грицишин, секр.

ІВАННА КЛИМОВСЬКА, член УНС Відд. 45-го Т-ва „Любов" у Філядельфії, Па., померла 22-го березня 1982 р. на 66-му році життя. Нар. 24-го травня 1916 року в Самборі, Україна. Членом УНС стала в 1969 році. Залишила в смутку мужа Ярослава. Похорон відбувся 27-го березня 1982 року на цвинтарі Св. Марії у Філядельфії, Па.

Вічна Їй Пам'ять!
Секретар.

ІВАН ВЕДМІДЬ, член УНС Відд. 170-го Т-ва „Українська Січ" в Джерзі Си_ті, Н.Дж., помер 13-го березня 1982 р. на 72-му році життя. Нар. 1909 року на Полтавщині, Україна. Членом УНС став 1951 року. Залишив у смутку дружину Марію, сина Юрія і доньку Розалію. Похорон відбувся 16-го березня 1982 року на цвинтарі св. Андрія в Бавнд Бруку, Н.Дж.

Вічна Йому Пам'ять!
Володимир Білик, секр.

ІРЕНА ГРАНКОВСЬКА, член УНС Відд. 464 ім. Лесі Українки в Ошаві, Онт., померла 16-го березня 1982 року на 92-му році життя. Нар. 1890 р. в селі Городниця, Україна і стала членом УНС в 1955 році. Залишила в смутку дві племінниці Катерину Колтуцьку і Василину Фризюк. Похорон відбувся 18-го березня 1982 року на цвинтарі свв. Володимира і Ольги в Ошаві, Онт.

Вічна Їй Пам'ять!
М. Хомин, секр.

МАРІЯ КУЩАК, член УНС Відд. 56-го ім. св. Івана Хрестителя у Вілінгу, В.Ва., померла 29-го березня 1982 року на 70-му році життя. Нар. у Вілінгу, В.Ва. Членом УНС стала в 1933 році. Залишила в смутку Едварда Кущака. Похорон відбувся 3-го квітня 1982 року на цвинтарі „Кальварія" у Вілінгу, В.Ва.

Вічна Їй Пам'ять!
Петро Когут, секр.

ВОЛОДИМИР КОТЛЯРЧУК, член УНС Відд. 367-го Т-ва „Запорозька Січ" в Рачестері, Н.Й., помер 11-го квітня 1982 року на 70-му році життя. Нар. 26-го березня 1912-го року в Малім Рецшові коло Санока, Україна. Залишив у смутку дружину Стефанію, синів Григорія, Зиґмунда і Марка, брата Ярослава, сім внуків і племінницю. Похорон відбувся 13-го квітня 1982 року на „Менжин Меморіял Семетері" в Брадентоні, Фла.

Вічна Йому Пам'ять!
Василь Попович, секр.

ВОЛОДИМИР БАТРИНЧУК, член УНС Відд. 352-го ім. св. Арх. Михаїла в Честері, Па., помер 11-го січня 1982 року на 71-му році життя. Нар. 1909 року на Буковині, Україна. Членом УНС став 1970 року Залишив у смутку друзів та знайомих. Похорон відбувся 18-го січня 1982 року на цвинтарі в Лінвуд, Па.

Вічна Йому Пам'ять!
Ярослав Щербак, секр.

ОЛЬГА Г.СОЛОДКИЙ, член УНС Відд. 94-го ім. М.Шашкевича в Гемтремку, Міч., померла 3-го березня 1982 року Нар. 1907 року в Лисій, Україна. Залишила в смутку мужа Миколу, дочку Евгенію з мужем Василем Когутом, внучки Ганю, Петрусю і Христину, правнука Александра Леся. Брата Петра Хомича в Канаді. Похорон відбувся 11-го березня 1982 року на цвинтарі „Мт. Олівет" в Дітройті, Міч.

Вічна Їй Пам'ять!
Роман Татарський, секр.

ДМИТРО КУЗИК, член УНС Відд. 116-го Товариства Вільні Козаки в Трентоні, Н.Дж., помер 13-го березня 1982 року на 76-му році життя. Нар. 1906 року в Печеніжині, Україна. Членом УНС став 1949 року. Залишив у смутку дружину Дарію, синів Володимира та Романа з родинами. Похорон відбувся 21-го березня 1982 року на цвинтарі Св.Марії в Трентоні, Н.Дж.

Вічна Йому Пам'ять!
Управа.

ЙОСИФ УХАНСЬКИЙ, член УНС Відд. 301 го ім. Д. Вітовського в Еддисоні, Ілл., помер 13-го лютого 1982 року на 64-му році життя. Нар. 15-го березня 1917 року в Чикаго, Ілл. Членом УНС став в 1936 році. Залишив у смутку дружину Ольгу; дочки, Марію А. Шнайдер, Діяну Касирович, Кетлін Джексон з родинами, Розалію і Варвару. Похорон відбувся 16-го лютого 1982 року на цвинтарі св. Миколая в Чикаго, Ілл.

Вічна Йому Пам'ять!
Петро Врублівський, секр.

МАТВІЙ БОРИСКЕВИЧ, член УНС Відд. 94-го ім. М. Шашкевича в Гемтремку, Міч. помер 28-го лютого 1982 року на 82-му році життя. Нар. 1900 року в Єзуполі, Зах. Україна. Членом УНС став у 1955 році. Залишив у смутку дружину Єлисавету, сина Володимира з дружиною Ольгою, п'ять внуків з родинами і двох правнуків. Похорон відбувся 3-го берзня 1982 року на цвинтарі „Венис Меморіял Гарден" в Норт Порт, Фла.

Вічна Йому Пам'ять!
Роман Татарський, секр.

ФЕЛІЦІЯ ҐЕБА, член УНС Відд. 211-го на Статен Айленд, Н.Й., померла 6-го березня 1982 року на 89-му році життя. Нар. 11-го червня 1893 року в Долянах, Україна. Членом УНС стала в 1940 році. Залишила в смутку сина Івана. Похована на цвинтарі Моравіян Гайтс, на Статен Айленд, Н.Й.

Вічна Їй Пам'ять!
Василь Караванович, секр.